

A avut loc, în esență, un proces de asimilare: în fața unui [j], a cărui articulare comportă o pronunțată apropiere de palat a dosului limbii, [ɛ] și [ɐ], vocale medii sau medio-închise în ce privește gradul de apertură, au devenit mai închise („încordate”) și s-au apropiat ca timbru de vocalele închise [y] și [i]. (De acestea din urmă se deosebeau însă prin cantitate, ele rămânând și în această poziție ultracurte.) Închiderea vocalelor [ɛ], [ɐ] a fost favorizată de împrejurarea că timbrul lor, din cauza caracterului ultracurt, putea foarte ușor să varieze într-o direcție sau alta (fapt demonstrat de vocalizarea cu rezultate diferite a ierurilor intense în diferite limbi slave).

Cum se poate însă explica schimbarea în [ɛ̃], [ɐ̃] a vocalelor [y], [i] sub influența unui [j] următor? Specialiștii care o admit {14/169; 3/211} nu dau nici o explicație și nici nu aduc probe în sprijinul presupusei evoluții. Iată cum tratează această problemă S.B. Bernstein, la care se referă în lucrarea sa V.V. Ivanov: „Vocalele ultracurte... înaintea lui [j] ... au devenit mai închise, mai încordate. Fără a suferi modificări cantitative ... au fost supuse unor modificări calitative, transformându-se din vocale cu grad de deschidere mediu în vocale cu grad de deschidere mic. Aceasta le-a apropiat de vocalele [i] și [y] ... *Un proces asemănător* (subl.n. — Al. I.) s-a petrecut cu [i] și [y] primari înaintea lui [j]. Aceste vocale au trecut de asemenea la [ĩ], [ỹ]: *b̃ĩjo*, *š̃ĩjo*, *m̃ỹje*“. Este evident pentru oricine că procesul imaginat, de transformare a vocalelor lungi (sau normale<sup>1</sup>) [y], [i] în vocale ultracurte, nu poate fi asemănător cu acela prin care vocalele [ɛ], [ɐ], rămânând în continuare reduse, au căpătat un timbru mai închis. În timp ce acțiunea lui [j] următor asupra timbrului — instabil — al vocalelor [ɛ], [ɐ] apare firească, nu se vede de ce, în cazul vocalelor [y], [i], influența lui afectează cantitatea.

Ca argument este considerat, se pare, atât de N. van Wijk, cât și de S.B. Bernstein și V.V. Ivanov, faptul că [ɛ̃], [ɐ̃] alternează nu numai cu vocalele ultracurte obișnuite, ci și cu [y], [i]. Pentru ca acesta să poată servi într-adevăr drept argument în favoarea tezei susținute, cercetătorii amintiți ar trebui să demonstreze mai întâi că alternanțele respective erau, în slava comună târzie, în paleoslavă și în rusa din preajma apariției scrierii, condiționate de poziția fonetică și nu, așa cum se consideră îndeobște, alternanțe fonologice (între foneme diferite). Or, acest lucru nu poate fi dovedit; faptele cunoscute sînt mai curînd împotrivă.

Formele de prezent cu [ɛ] față de [y] la infinitiv la verbe ca *myti*, *kryti*, *ryti* {3/211; 6/92, 197; 14/169—171} prezintă alternanța mai veche *u/ū*, pe care o regăsim în letonă: prez. *mujuos*, *krujuos* — infin. *mūtēs*, *krūtēs* {10/159}.

În tipul *b̃ĩjo*, *ṽĩjo* etc. (infin. *biti*, *viti*) *̃ĩj* provine de asemenea din *vĩj*, în care se reflectă fie treapta zero a alternanței *e(i)/o(i)/ (i)* — în acest caz /j/ este sufixal —, fie treapta *e*, căci *ej > ij* într-o perioadă mai veche {8/40, 158; 10/134, 154}. Pentru această ultimă presupunere ar pleda, în cazul lui *ṽĩjo*, forma din lituană *vejū* (prez., față de infinitivul *výti*) {8/40; 9/s.v.; 10/154}; aceeași situație o avem în *tr̃êje*, *gost̃êje*, *poťêje* etc., căci

<sup>1</sup> În cazul în care pierderea opoziției între vocalele lungi și scurte s-a petrecut în slava comună înainte de schimbările la care ne referim.